

Rabbi Joseph Ber Soloveitchik

Rabbi Joseph Ber Soloveitchik

יוסף דב הלוי סולובייצ'יק
(1903-1993)

1. Inleiding en biografie

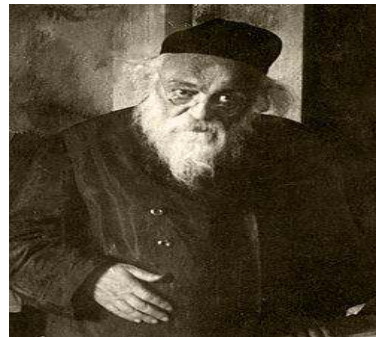
Rav Joseph.B. Soloveitchik was een Amerikaanse Orthodoxe Rabbijn en geleerde Talmoedist en een moderne Joodse filosoof. Hij werd geboren in Polen, in een familie waar Torah-studie centraal stond, hij was een afstammeling van de Litouws-Joodse Soloveitchik Rabbijnse dynastie. Zijn grootvader was Rabbi Chaim Soloveitchik(1853-1918), die ook docent was aan de wereldberoemde Jeshiva in Volozhin, en zijn overgrootvader en naamgenoot was Rabbi Yosef Dov Soloveitchik(1820-1892), de auteur van het Rabbijnse en Talmoedische werk 'Beit HaLevi'. Zijn betovergrootvader was Rabbi Naftali Zvi Yehuda Berlin(1816-1893) (De Netziv). Ze waren Rabbijnen in de beroemde stad Brisk (een beroemde Joodse Kehilla aan de grens van Polen en Wit-Rusland). Zijn vader, Rabbi Moshe Soloveitchik(1879-1941), was hem als hoofd en Rector van het (RIETS) Rabbinale theologische seminarie aan de Yeshiva University voorgegaan, waar ook ik mijn Rabbinale studies beëindigd - en mijn Rabbinale ('Semicha' ordinatie ontvangen heb, persoonlijk ondertekent door mijn Rebbe en leraar Rav Joseph B. Soloveitchik z.l. Zijn vader en grootvader introduceerden in de Yeshiva-wereld een

grondige analyse van de Talmoed gebeurde volgens de regels van logica. Op dezelfde manier volgde Rav Joseph.B. Soloveitchik hun leermethodiek en doceerde Talmoed vervolgens ook zo aan zijn studenten. Hij werd bekroond met een Ph. D. van de Universiteit van Berlijn. Daarna, rond 1930, vestigde hij zich in Boston, USA. Daar werd hij Opperrabbin en doceerde wekelijkse 'Shiurim' aan oudejaarsstudenten, verder gaf hij ook colleges filosofie aan afstuderende studenten. In 1937 stichtte hij de 'Maimonides' School in Boston, de eerste Joodse school in Boston. Hij leidde, begeleidde en ordeneerde ongeveer 2000 Rabbijnen op over een periode van een halve eeuw, waaronder ook ik het privilege had zijn leerling en Talmid te zijn. Zijn prestaties in zowel Halacha-studie als ook in seculiere studie zijn op het hoogste niveau en maakten hem tot een unieke persoonlijkheid voor alle Torah-geleerden ter wereld. Boston was zijn thuis tot aan zijn overlijden.

Soloveitchik Rabbijnse dynasty (Brisker-dynasty)

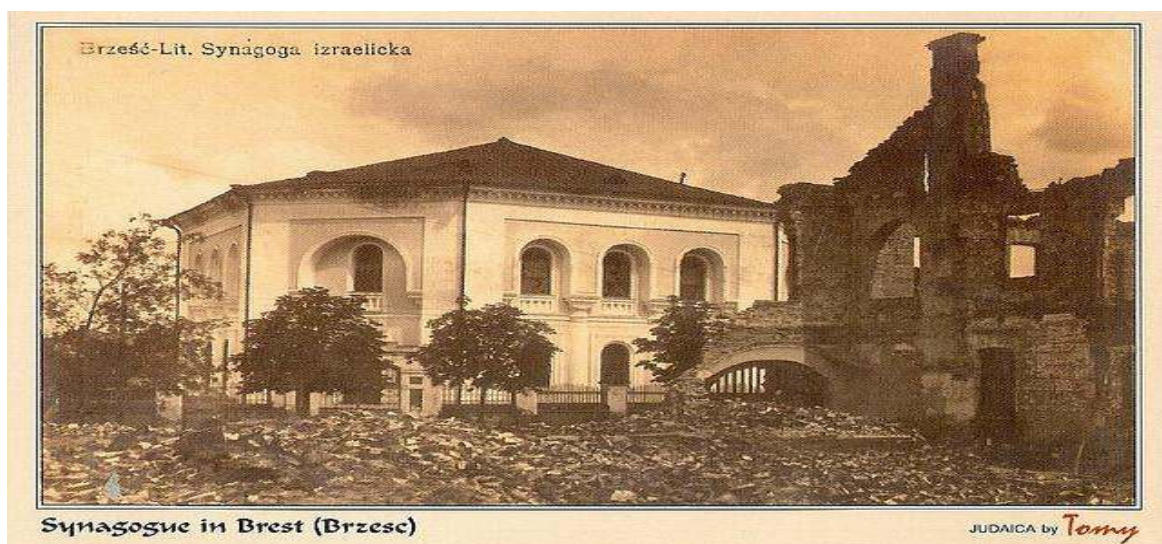
Rabbi Yosef Dov Halevi (1820-1892, stichter van de Brisker-dynastie.

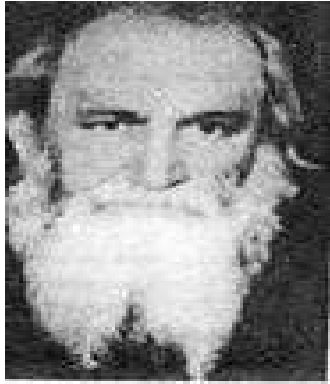
Rabbi Chaim van Brisk (1853-1918), meest bekende Rabbijn in de Yeshiva-wereld.

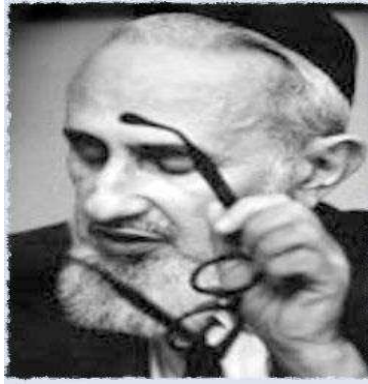
Rabbi Yitzchok Zev Soloveitchik (1886-1959) de laatste Rav in Brisk. Shoah overlevende.

Synagoge van Brisk, vernietigd in de Shoah.

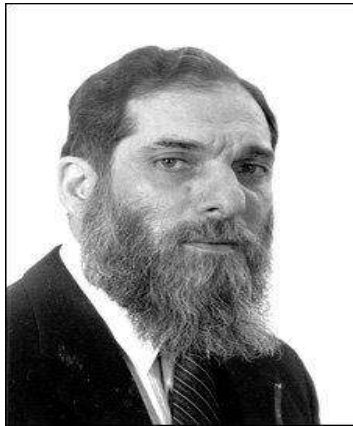
Rabbi Moshe Soloveitchik (1879-1941), zoon van Rabbi Chaim Brisker. Vader van J.B. Soloveitchik II. Docent aan de RIETS.

Rabbi Dr. J.B. Soloveitchik (1903-1993), Rector en docent aan de RIETS, Yeshiva University, NY.

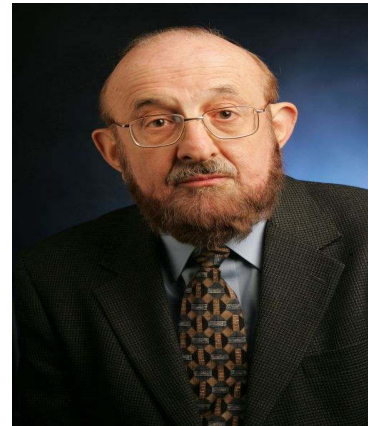
Rabbi Ahron Soloveitchik (1917-2001), opvolger van zijn broer Rector en docent aan de RIETS, Yeshiva University, NY.

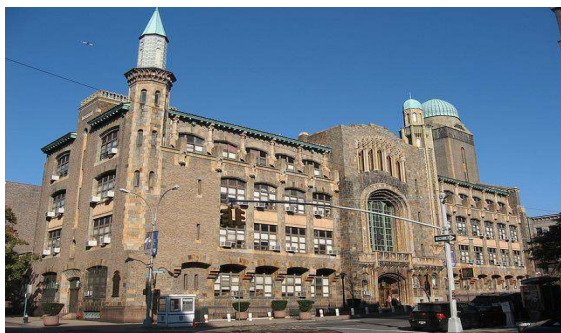
Rabbi Isador Twersky (1930-1997), schoonzoon van Rabbi J.B. Soloveitchik. Hij was Professor voor Jewish studies aan de Harvard University nabij Boston.

Rabbi Dr. Aaron Lichtenstein(1933-), Rosh Yeshiva van 'Har Etzion', Israel.

Prof. Dr. Chaim Soloveitchik(1937-),zoon van Rabbi J.B. Soloveitchik en docent Joodse Studies aan de Yeshiva University en Hebrew U., Jeruzalem

Hoofdgebouw van RIETS, historisch beschermd, gebouwd in 1926.

Rabbi Hershel Schachter(r)(1941-), opvolger van Rabbi J.B. Soloveitchik.

Yeshiva Volozhin, Litouwen/Wit-Rusland

Yeshiva in Volozhin(Wit-Rusland), model en moeder van alle Yeshivot in Europa.

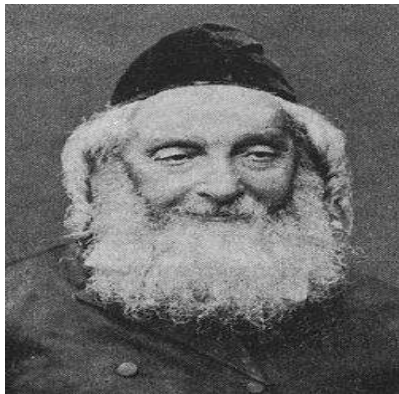
'Gaon van Vilna'(1720-1797), initiator van de Yeshiva in Volozhin.

Graf van Rabbi Chaim van Volozhin, stichter van de Yeshiva in Volozhin, trouwste volgeling van de 'Gaon van Vilna'

De begraafplaats van Volozhin, met de beroemdste graf van Rabbi Chaim van Volozhin.

Rabbi Zvi Yehuda Berlin (1816-1893), bekend onder de acronym de Netziv. Laatste Rosh Yeshiva van Volozhin tot de gedwongen sluiting door Tsaristische Rusland in 1892.

Rabbi Chaim van Brisk (1853-1918), meest bekende Rabbijn in de Yeshiva-wereld. Was docent aan de Yeshiva in Volozhin.

Rabbi Chaim Berlin (1832-1912), oudste zoon van de 'Netziv' en Hoofrrabbijn van Moskou en in zijn laatste jaren Hoofdrabbijn van Jeruzalem

Rabbi Meir Berlin (1880-1949), leider van de Nationaal-Religieuze beweging 'Mizrachi'. Hij verheerlijkte zijn naam in Bar-Ilan. Naar hem werd de Bar-Ilan universiteit in Israel vernoemd.

Rabbi Yitzchok Hutner (1906-1980) vertrouwde vriend van Rabbi J.B. Soloveitchik en Rosh Yeshiva van Yeshiva Chaim Berlin in Brooklyn en auteur van 'Pachad Yitzchok', over de leer van de 'Maharal' van Praag.

Talmud Academy Chaim Berlin in Brooklyn, rijkste Yeshiva ter wereld.

Hij reisde wekelijks naar New York voor twee-en-een-halve dag, waar hij drie lange, Shiurim in Talmoed doceerde. Hij begon zijn 'Shiurim' in 1952 in de beroemde synagoge 'Moriah' in Manhattan. Deze 'Shiurim', over 'Parasjat HaSjavoea' (wekelijkse Torahlezing), gaf hij gedurende 30 jaar. Daarenboven waren 'Jahrzeit-Shiurim' ter nagedachtenis van zijn vader, zeer bijzondere 'Shiurim' en door honderden aanhangers bijgewoond en werd ook via de radio uitgezonden.

Hij was een raadgever, een wegwijzer, een mentor en een rolmodel voor tienduizenden Joden wereldwijd zowel in Talmoedisch als in religieus leiderschap.

Torah-studie was de centrale focus in zijn leven en van zijn leer. Zijn publieke historische 'Shiurim' ter nagedachtenis van zijn vader Rav Moshe Soloveitchik, en zijn publieke 'Shiurim' tussen Rosh Hashanah en Jom Kippur, die georganiseerd werd door de Rabbinical Council of America (dakorganisatie van het Modern-Orthodoxe Rabbinaat in Amerika) als 'Kinus T'Shuva' (samenkomst om zich voor Jom Kippur voor te bereiden door verdieping en analysering van het concept T'Shuva), werden door duizenden studenten uit alle groeperingen in de Torahgemeenschap bijgewoond. Zo was hij een van de geestelijke leiders van de voorgaande generatie.

Hij sprak nooit negatief over niet Torah-getrouwe Joden, en was altijd respectvol en beleefd voor andersdenkenden. Toch was hij heel vastberaden en flexibel in het beschermen en bepleiten van de Torah- en Mesorah-traditie. Een voorbeeld hiervan is een uitspraak van hem dat het niet toegestaan is te bidden in een synagoge die in strijd is met de Halachische normen, ook al is dit het gevolg van het niet voldoen van een Mitsva van 'Tekiath Shofar' (het blazen van de Shofar), die als een zeer populaire Mitsva bekend staat. Het gaat hier vooral om het verschil met het reform- en conservatieve Jodendom waar scheiding tussen mannen en vrouwen niet Halachisch toegepast wordt. 'Christianisering van de synagoge' wordt dus tegengegaan in alle scherpte en duidelijkheid.

Dit kan ook gezien worden in zijn opinie dat dialoog met andere godsdiensten nodig kan zijn, maar dit toch nooit mag leiden tot concessies met betrekking tot theologische onderwerpen. Zijn discipelen

en volgelingen werden zo opgeleid in hun contacten met niet-joodse geestelijken, en dit is de praktijk tot de dag van vandaag. Met andere woorden valt er niet veel te bespreken over religieuze theologische onderwerpen.

Zijn leer en 'Shiurim' zijn verantwoordelijk voor letterlijk duizenden mannen en vrouwen in de educatieve en academische gemeenschap van vandaag en blijven een levend monument voor zijn spirituele mentorschap. Hij genoot van een brede Joods-religieuze en encyclopedische horizon over alle mogelijke onderwerpen.

2. Vroege jaren, opvoeding en opleiding.

Rabbin Joseph.B. Soloveitchik is opgegroeid op een traditionele manier van Talmoed-Torah. Hij leerde in een belangrijke Jeshiva en kreeg les van erkende privé-leraren. In 1922 eindigde hij zijn 'Gymnasium literale kunsten' in Dubno. In 1924 gradueerde hij in 'politieke wetenschappen' op de Universiteit van Warschau, Polen. In 1926 kwam hij naar Berlijn, Duitsland en betrad de Friedrich Wilhelm Universiteit. Hij vervolgde studies in filosofie, economie en Hebreeuwse onderwerpen, tegelijk met een grondige studie van de Talmoed. Parallel volgde hij ook het beroemde orthodox, Rabbijnse seminarie 'Hildesheimer' in Berlijn. Hij werd doctor filosofie in 1932.

Rabbi Ezriel Hildesheimer(1820-1899)
Stichter van de Neo-orthodoxe
Rabbiner Seminar in Berlijn.

Rabbi Yechiel Yaakov Weiberg
(1884-1966). Laatste rector van de
Hildesheimer Seminaar in Berlijn

In 1931 huwde hij Tonya Lewitt (1904-1967) die tevens universitair opgeleid was. Een doorn in het oog van vele orthodoxe Rabbijnen was het feit dat zij in het openbaar geen sjeitel (hoofdbedekking, pruik) droeg.

Tijdens zijn jaren in Berlijn was Rav J.B. Soloveitchik een trouwe discipel van Rabbijn Hayim Heller (1880-1960), die een instituut opgericht had in Berlijn voor Moderne Joodse studies vanuit een orthodox perspectief. Een bekende voor hem was ook Rabbi Yitzchok Hutner (1906-1980), hoofd van Yeshiva Hayim Berlin in Brooklyn. Hij is bekend om zijn Talmoedische kennis met de leer van de 'Maharal van Praag' (1520-1609), die een zeer diepe Kabbalistische leer kenmerkt. Naast Engels, Hebreeuws en Jiddisch beheerste Rabbijn Dr. J.B. Soloveitchik Latijn, Grieks, Pools en Duits.

Rabbijn J.B. Soloveitchik met zijn echtgenote, Tonya.

- De enge vriendschap met Rav M. Menachem Schneerson, de (laatste) Lubavitch Rebbe, 1902-1994.

Deze twee Rabbijnen ontmoetten elkaar voor het eerst toen ze studeerden in Berlijn. Verschillende keren hadden ze een afspraak in het huis van Rav Hayim Heller. Daar ontstond een levenslange vriendschap en Rav Joseph.B. Soloveitchik werd een grote bewonderaar van de laatste Lubavitch-Rebbe.

Rabbi Hershel Schachter (1917-2013), een enge Talmid en opvolger van Rav Soloveitchik, begeleidde hem naar de Lubavitcher Rebbe op 'Yud Shevat' 5740/1980. Rabbijn Schachter beschreef dat moment in een interview, een moment waarvan ook ik getuige mocht zijn:

"We trokken voor de ingang van Eastern Parkway 770 (de Rebbe leefde daar). De auto stopt en we openen de deur, en de Rav komt naar buiten en ik loop met hem. Toen de deur geopend was, stond er een menigte. Het was precies de 'splitsing van de Rode Zee'. Het was het meest ongelofelijke... Ik kan niet beschrijven wat het was. Het tuinhekje was net geopend. Er stond een stoel klaar na het gangpad doorheen de menigte. De Rebbe wilde niet uitstappen naar de menigte, totdat de Rav binnen kwam.

De Rav kwam de Rebbe tegemoet, ze schudden vervolgens de handen en de Rebbe deed moties aan de Rav om vooruit te lopen, maar de Rav wilde dat de Rebbe vooruit liep. De Rebbe liep vooruit en ging zitten. De Rav bleef de hele tijd rechtstaan. Hij weigerde een stoel aan te nemen. Dit is een geste van bescheidenheid, de Rav is een 'Talmid' van de Rebbe.

De Rav luisterde zeer aandachtig naar de Rebbe, hij had gezegd dat hij slechts een half uur zal spreken. Na een uur vroeg de Rebbe of de Rav misschien niet comfortabel was. 'Nee, nee, ik wil blijven'. Het duurde zo wel twee uur.

Bij het afscheid spraken ze elkaar staand voor een paar minuten. Op hun gezichten was de warmte en hartelijkheid te zien. Ze mochten elkaar heel graag.

'Deze woorden zijn niet op een manuscript, maar ik (een Talmid) stond recht, en ik hoorde, dat de Rebbe zei tegen de Rav, terwijl hij keek naar me... Hij zei, "Du host, Boruch Hashem, woile Talmidim! (U hebt prachtige studenten.)" - In honderd jaar, als ik vóór de 'Kise HaKovod' (Hemelse troon) zal staan, zal ik deze woorden herinneren".

V.l.n.r: Rabbijn Dr. J.B. Soloveitchik in zijn jonge jaren bij een ontmoeting met de voorharige Rebbe(derde van links). In het midden is de laatse Lubavitcher Rebbe, Rabbi Menachem Mendel Schneerson s.z.l.

Foto-montage van de ontmoeting van de ontmoeting met de Lubavitcher Rebbe in 1980.

- Boston

Rav J.B. Soloveitchik zou zichzelf 'de Soloveitchik van Boston' noemen. Hij was stichter van de 'Maimonides' school (1937), de eerste Hebreeuwse school in Boston. Hij startte ook een aantal nieuwigheden zoals het doceren aan jongens en meisjes in dezelfde klas, maar gescheiden zittend. Hij was betrokken in alle religieuze aangelegenheden in Boston. Ook was hij bekend als de verantwoordelijke Kashrut-authoriteit van Boston, maar hij aanvaardde ook uitnodigingen om Joodse en religieuze filosofie te doceren aan de prestigieuze 'New England' colleges en universiteiten (Yale en Harvard). Zijn schoonzoon, Prof. Rabbijn doctor Twersky, was een internationaal bekend specialist in de geschriften over Maimonides en slaagde als professor in de Joodse geschiedenis en literatuur aan de universiteit van Harvard. Zijn tweede schoonzoon, Prof. Rabbijn Aharon Lichtenstein (1933-) is Rector en Rosh Yeshiva van de Nationaal-Religieuze Jeshiva Har Etzion. Zijn zoon, doctor Hayim Soloveitchik(1937-) is docent van Joods Middeleeuwse geschiedenis aan de Hebreeuwse Universiteit in Jeruzalem

V.l.n.r.: Premier Menachem Begin van de staat Israel(hij was geboren in Brisk) samen met Rabbijn J.B. Soloveitchik in zijn huis in Boston.

- New-York

Rabbijn Joseph B. Soloveitchik volgde zijn vader, Rabbi Moshe Soloveitchik op als hoofd van de RIETS (Rabbijnse theologisch seminarie) in de Yeshiva University in 1941. Hij was een voorstander van het feit dat Modern-Orthodoxe vrouwen alleen konden studeren aan Colleges voor vrouwen. Daarom introduceerde hij intensieve Torah-studie (inclusief Talmoed) voor Joodse vrouwen in het Stern College. Dit was een onderdeel van de Yeshiva University voor vrouwen. Hierdoor inspireerde hij vele jonge mannen en vrouwen om spirituele leiders en opvoeders in Joodse gemeenschappen over de hele wereld te worden. Zij, op hun beurt, gingen vele Joden beïnvloeden om verbonden te blijven met het Torah-getrouw Jodendom. De Rabbijn was helemaal voor een zeer actieve rol voor de Joodse Modern-Orthodoxe vrouw, op hetzelfde niveau als die van de mannen.

V.l.n.r.: Rabbijn Dr. J.B. Soloveitchik, Rabbijn Ahron Kotler en filantroop en auteur Irving Bunim bij een diner voor 'Chinuch Atzmai', Torah-netwerk in Israel van Agudat Israel.

3. **Filosofie en grote werken**

- 'Torah Umadda' synthesis

Emblemen van Yeshiva University waarbij in het midden de betoning ligt op 'Torah Umadda' (Torah en wetenschap).

Tijdens zijn ambtstermijn op de Yeshiva University verdiepte Rav J.B. Soloveitchik het systeem van synthese waarbij religieuze Torah-studies gecombineerd werden met de seculiere scholing van de Westerse Europese cultuurbeschaving. Dit werd bekend onder de naam 'Torah Umadda synthese' – 'Torah en Wetenschap', het motto van de universiteit. Via openbare lezingen, geschriften en zijn politieke besluiten voor de Moderne-Orthodoxe wereld, versterkte hij het intellectuele en ideologische kader van de Moderne-Orthodoxie. Hij had vooral een zeer positief standpunt over de staat Israël. In zijn grote niet-Talmoedische publicaties verandert het landschap van

de Joodse theologie. Rabbijn Soloveitchik benadrukt het normatieve en de intellectuele centraliteit van de Halacha.

Zijn meest bekende werk is 'The Lonely Man of Faith'. Dit werk handelt over kwesties zoals de bereidheid tot het alleen staan en de Halachische Man. Een minder bekend essay, maar niet minder belangrijk is 'The Halachic Mind'. Een werk over Joodse traditie en moderne gedachten dat geschreven is in 1944 en slechts 40 jaar later, zonder enige verandering, gepubliceerd werd. Beide oorspronkelijk in het Engels en vertaald in het Ivviet.

- The Lonely Man of Faith

In dit boek beschrijft Rav J.B. Soloveitchik de eerste twee hoofdstukken van Beresjiet als een contrast in de natuur van de mens. In de mens identificeert hij twee soorten menselijkheid: Adam I, of 'Majestueuze Mens', de creatieve vermogens van de mens om zijn omgeving de meester te zijn. En Adam II of 'convenantal man' die zich overgeeft in onderwerping aan de Meester. Rav J.B. Soloveitchik beschrijft hoe de religieuze mens deze twee aspecten integreert.

In het eerste hoofdstuk is Adam I gemaakt, samen met Eva en krijgen ze het mandaat om de kosmos meester te zijn, de transformatie van de wereld in een domein voor hun macht en soevereiniteit. Adam I is de majestueuze mens die de wereld en relaties, en ook het G'ddelijke, benadert, in functionele en pragmatische termen. Adam I, gemaakt naar het beeld van G'd, vervult dit schijnbaar seculiere mandaat door verovering van het heelal, het opleggen van zijn kennis, technologie en culturele instellingen op de wereld.

In hoofdstuk twee van Beresjiet is Adam II een eenzame mens van geloof, die een redemptieve interpretatie van de betekenis van het bestaan brengt. Adam II is niet de knecht van de tuin, maar door de woorden 'Het is niet goed dat de mens alleen blijft' en door zijn offer (van een metaforische rib) krijgt hij gezelschap en daarmee ook de verlichting van zijn existentiële eenzaamheid. Dit vereist de deelname van het G'ddelijke.

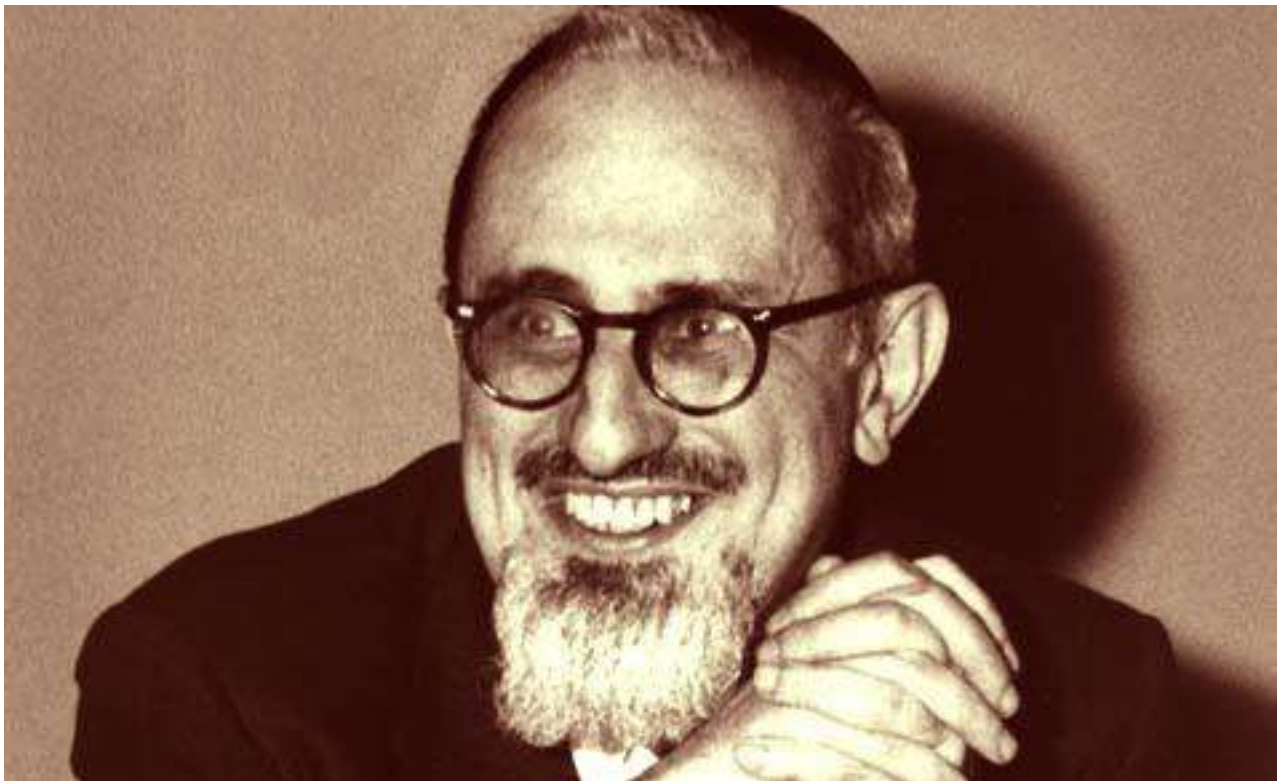
- Halachic Man

In dit werk benadrukt Rav J.B. Soloveitchik de centraliteit van de Halacha in het Joods denken. Zijn theologische visie wordt gekenmerkt door een constante focus op de Halacha, de vervulling en de studie van de G'ddelijke wet. Hij presenteert de Halacha als de basis voor de religieuze praktijk en voor de theologische basis voor de Joodse gedachte. Joodse vroomheid is derhalve niet geschikt als basis voor de bekende modellen van de Westerse religiositeit. Als gevolg van de studie van de Torah en de naleving van de geboden, ontwikkelt de Halachische Man een coherente houding ten opzichte van de intellectuele activiteit, ascese, dood, esoterie, mystiek, creativiteit,

berouw. Verder onderstreept hij de noodzaak van de zelfcreatie van het individu als een G'ddelijke taak van de mens.

- Halachic Mind

Niet te verwarren met het voorgaande werk is dit eerder een filosofisch meesterwerk, verbluffend in zijn beknoptheid. Een analyse over de correlatie van de wetenschap en de filosofie van de leeftijden. Alleen in het vierde deel introduceert de auteur de gevolgen op de Halacha van de analyse in de voorgaande drie delen. Het hoogtepunt volgt met de paragraaf dat de standpunten van de Halacha een nieuw wereldbeeld stichten.

Rabbi J.B. Soloveitchik:
'The Lonely Man of Faith'

4. Andere standpunten en controversie

Rabbin J.B. Soloveitchik kreeg kritiek van twee kanten: Van religieus links werd hij gezien als te verbonden met de oude wereld van Europa. Van religieus rechts werd hij gezien als een man die de religieuze normen wil verlagen met het doel te moderniseren en Amerikaniseren. Ondanks deze kritiek bleef Rabbin J.B. Soloveitchik standvastig in zijn opvattingen en standpunten in de jaren van zijn leiderschap.

- Vertrek uit de traditionele opvatting van het Brisker Zionisme.

Rav J.B. Soloveitchik was trots op zijn connecties met de Soloveitchik Rabbinale dynastie. Hij spreekt liefdevol over zijn ooms. Aan zijn familieleden en naamgenoten die in Jeruzalem leefden waar zij een

eigen tak van de anti-zionistische Brisk Jeshiva vestigden, werd hij gerespecteerd als een genie in Talmoedische scholing. Echter, Rabbi Yitzchak Zev Soloveitchik (de "Brisker Rov") en zijn volgelingen zien hem nog steeds als hun neef die vertrokken is uit de familie Charedi-traditie.

Tegelijkertijd heeft recent onderzoek, gepubliceerd door Rabbijn Shlomo Pick, aangegeven dat zijn vader, Rabbijn Moshe Soloveitchik, een intensieve relatie bleef onderhouden met religieuze zionistische (Mizrachi) cirkels in Warschau.

Links: HaGaon HaRav Yitzchak Ze'ev Soloveitchik s.z.l.(de laatste 'Brisker Rov' van Brisk) zijn laatste laatste levensjaren in Jeruzalem zoals te zien op de foto hierboven.

- **Modern-Orthodox zicht**

De linkse Moderne-Orthodoxie is van mening dat Rav J.B. Soloveitchik een prototype was van een ideale Rabbijn, maar ze zijn tegen zijn wens meer dynamiek te brengen in de Orthodoxie.

Leidende rechtse figuren willen de Moderne-Orthodoxie binnen de grenzen houden die werden vastgesteld door Rabbi J.B. Soloveitchik.

- Agudah

Rabbijn J.B. Soloveitchik wilde het voorgestelde verbod op de interreligieuze dialoog door de synagoge raad van Amerika niet ondertekenen. In plaats daarvan schreef hij een baanbrekend essay getiteld 'Confrontatie'.

(Zie leter in dit essay over de standpunt van Rabbijn J.B. Soloveitchik in

betrekking tot Joods-Christelijke relaties).

- Debat over de kijk op de wereld

Veel van Rav J.B. Soloveitchik's studenten werden leiders in de Modern-Orthodoxe gemeenschap. Deze studenten hebben meestal zeer verschillende standpunten op de wereld.

Veel studenten van Rabbijn J.B. Soloveitchik vertegenwoordigen een centristische benadering van de Moderne-Orthodoxie. Andere studenten identificeren zich met de leer van de Charedi-wereld.

- Integratie met de seculiere samenleving

Sinds zijn dood (1993) zijn de interpretaties van Rav J.B. Soloveitchik een kwestie van voortdurende discussie geworden. Sommige Charedische Joden en sommige uit de Moderne-Orthodoxie denken dat het enkel de bedoeling is dat de Joden een oplettende Joodse levenswijze onderhouden en daarbij de taal, geschiedenis en wetenschap van de omringende samenleving studeren, zodat de religieuze Jood een leven kan verdienen in de seculiere samenleving. Dit is echter niet de visie van de rechtse orthodoxie. Rav J.B. Soloveitchik keurt niet goed dat Joden seculiere filosofie, muziek, kunst, literatuur en ethiek studeren, tenzij het is met als doel het verkrijgen van een inkomen. Dan moedigt hij het zelfs aan. In contrast met dit geloven de meeste geleerden dat dit inzicht in de filosofie van Rav J.B. Soloveitchik misplaatst is.

- Eigen kritiek op zijn studenten

Rav J.B. Soloveitchik verklaart dat, hoewel hij van mening is dat hij met succes de feiten en wetten van het Jodendom aan zijn studenten overbracht, hij niet het gevoel had dat het een levend authentiek Joods leven was. Hij stelde dat veel van zijn studenten handelen zoals kinderen en de religie ervaren als kinderen. Dit is de reden waarom ze alle soorten van fanatisme en bijgeloof accepteren. Soms zijn ze zelfs bereid om dingen te doen die op de grens liggen van het immorele. "Immers, ik kom uit de getto. Maar ik heb nooit zoveel naïeve en kritiekloze inzet voor mensen en ideeën gezien als ik zie in Amerika Alle extremisme en fanatisme komt uit een gebrek aan veiligheid. Een persoon die veilig is kan niet een extremist zijn".

Rabbi Norman Lamm, voorzitter van de Yeshiva Universiteit, drong er bij zijn berichten aan de beheerders van de Yeshiva-University op aan te bewaken tegen **het revisionisme (onderzoek naar verhalen die als geschiedenis worden verteld en eventueel de geschiedschrijving te**

herzien), tegen verkeerde interpretaties van de Rav aangaande de wereld van de Torah en de wereld van de wetenschap. We moeten de Rav accepteren als een zeer gecompliceerde, diepgaande persoonlijkheid.

Links:Rabbin Dr. Norman Lamm(1927-), President van de Yeshiva University.

Rechts: Rabbin J.B. Soloveitchik in discussie samen met Rabbin Dr. Norman Lamm.

- Betrekkingen met het niet-orthodoxe Jodendom

Rav J.B. Soloveitchik keurde een aantal praktijken van het reform Jodendom en van het conservatieve Jodendom niet goed. Hij was van mening dat daar waar verschillen waren met de Orthodoxie, de niet-orthodoxe fracties fout waren. De religieuze dialoog vergeleek hij met hervorming en de dialoog tussen Rabbijnen met Sadduceeërs of Karaieten (zowel reform als conservatieve Jodendom vergeleek hij met sektarische afsplitsingen van het Jodendom, zoals Sadduceeërs en Karaieten) vond hij belachelijk.

Een van de belangrijkste verschillen is met betrekking tot de 'Mechitza', (de scheidingslijn tussen mannen en vrouwen in de synagoge). Rabbin J.B. Soloveitchik oordeelde dat het verboden was te bidden in een synagoge zonder een scheidingslijn tussen mannen en vrouwen. Ook veroordeelde hij de conservatieve praktijk om Shabbat met de auto naar de synagoge te komen. Hij verwierp ook het idee van muzikale begeleiding in de synagoge op Shabbat en Feestdagen en het gebruik van microfoon in de dienst van Shabbat en Yom Tov.

Hij was van mening dat reform en conservatieve rabbijnen geen goede opleiding hadden in Halacha en Joodse theologie en aldus niet als rabbijnen beschouwd kunnen worden.

Hij was levenslang een criticus van het sektarische jodendom, zoals reform en conservatieve stromingen .

Aan de andere kant verleende hij niet-orthodoxe rabbijnen en joden een zekere plaats in de Joodse natie. Zo ontwikkelde hij het idee dat Joden

in het verleden al met elkaar verbonden waren door twee verschillende convenanten. Een daarvan is de 'Brit Yihudi', het verbond van bestemming, dit is het verbond dat die Joden met elkaar verbonden zijn door middel van hun vervulling van de Halacha. De tweede is de 'Brit Goral', verbond van het lot. De wens en de bereidheid deel te nemen aan een volk gekozen door G'd, en te leven als een 'koninkrijk van priesters' met een heilige missie. Ook het feit dat alle Joden hetzelfde lot van vervolging en onderdrukking kennen. Rav J.B. Soloveitchik oordeelde dat niet-orthodoxe Joden het verbond van bestemming en vervulling schenden, maar ze zijn nog steeds gebonden met de orthodoxe Joden in het verbond van het lot.

In 1954 schreef hij een artikel dat deelname met niet-orthodoxe joden om politieke of sociale doeleinden (bijvoorbeeld het vechten tegen antisemitisme of voor de rechten van de staat Irsael etc.) niet alleen toegestaan, maar ook verplicht is. De Charedische traditie was hiermee niet akkoord.

In de jaren 50 van de 20^e eeuw hadden Rabbijn J.B. Soloveitchik en andere leden van de Rabbijnse Raad van Amerika particuliere onderhandelingen met de leiders van het conservatieve jodendom met als doel een gezamenlijk orthodox-conservatief Beth Din op te richten. Vooral met het oog op toezicht van de gemeenschappelijk normen van huwelijk en echtscheiding. Het werd gemodelleerd met alleen Orthodoxe Dayanim (religieuze rechters), maar met de verwachting dat het zou worden aanvaard door de conservatieve beweging. Dit project is uiteindelijk niet gelukt. De reden voor de mislukking was de druk van de rechtse Orthodoxe Rabbijnen, die oordeelden dat samenwerking met het conservatisme verboden was.

Tot in de jaren 50 van de vorige eeuw hadden alle Joden toestemming tot het algemeen gebruik van de 'mikvaot', (de rituele baden m.b.t. de 'niddah' of de echtelijke zuiverheid alsook m.b.t. 'gioer', opname in het Jodendom). De orthodoxie weigerde steeds het gebruik van de 'mikvaot' aan niet-orthodoxe rabbijnen. Rav J.B. Soloveitchik was tegen dit verbod, maar in de praktijk vandaag zullen alle met de orthodoxie verbonden Joodse gemeentes zullen weigeren dat sektarische joodse groepen, zoals conservatief-masorti of reform-liberaal gebruiken maken van hun eigen 'mikvah'.

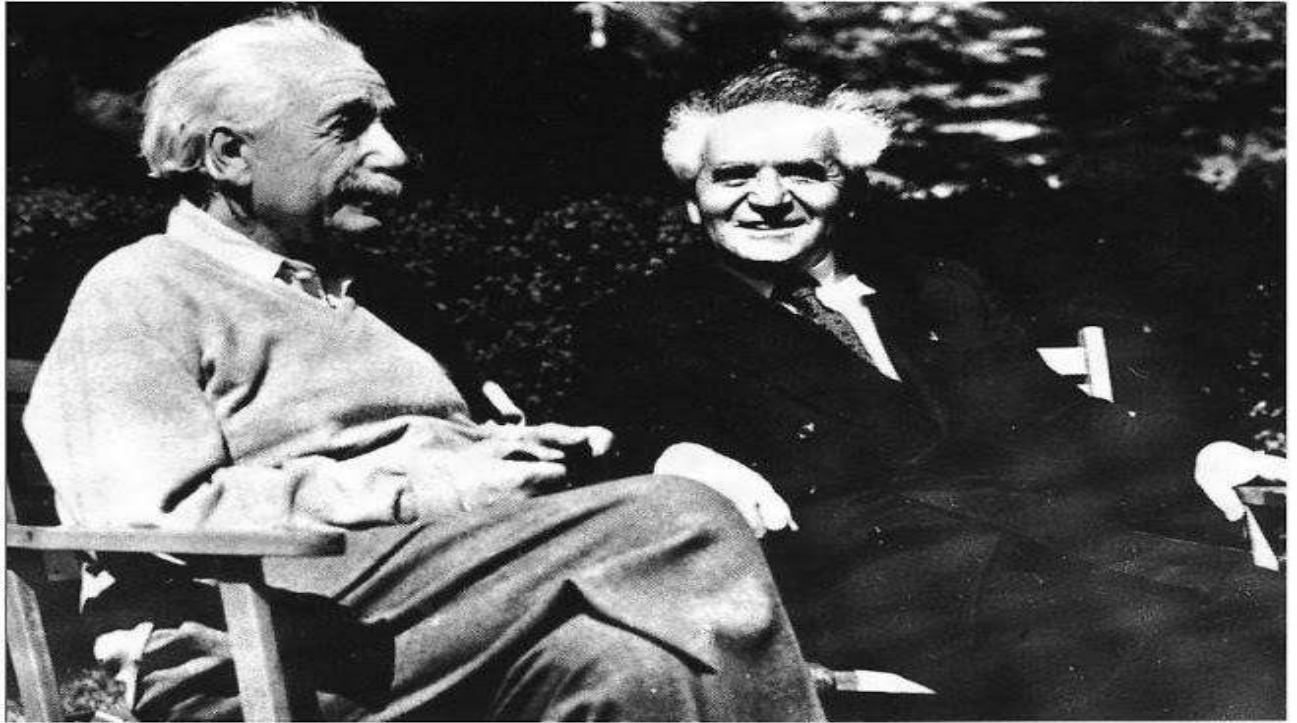

Rabbijn Dr. J.B. Soloveitchik met zijn 'Shamash'(rechterhand), Rabbijn David Holzer en zijn zoon.

Als een pasgeboren baby.

Rav Joseph B. Soloveitchik schreef een uitvoerige beschouwing over het onderwerp 'Tesjoeva' (inkeer). Daarin bespreekt hij twee interpretaties voor het woord 'verzoening'. De eerste betekenis is die van 'bedekking'. Zoals de ark van Noach was bedekt met een laag pek, waardoor de regen niet kon binnendringen in de ark, zo worden zonden bedekt. De tweede betekenis is die van 'verandering', transformatie van de mens zelf.

De *Talmoed* zegt meerdere keren dat de andersgelovige niet-Joodse mens die zich bekeert tot het Jodendom gelijk is aan een 'pasgeboren baby'. Een van de traktaten in de Babylonische Talmoed waar deze uitdrukking te vinden is, staat in samenhang met de vraag of een bekeerling wel of niet heeft voldaan aan zijn taak om nageslacht voort te brengen als hij in zijn vorige leven kinderen ter wereld gebracht heeft. Ja, zegt Rav Jochanan, want hij heeft immers kinderen. Nee, zegt Risj Lakisj, want die kinderen zijn uit de tijd van voor zijn bekering en een bekeerling is gelijk aan een 'pasgeboren baby' (Talmoed Bavli, Jebamot 62a). Wat was, telt niet meer. Deze mens is dus een nieuw wezen, zoals hij eerder niet was. Hij maakt een nieuw begin en het vorige is er niet meer. Ook nu komt de nadruk weer te liggen op de activiteit van de mens. Het is immers de mens die zich bekeert, die een nieuwe schepping wordt en een nieuwe identiteit krijgt.

<http://www.henrikeger.com/David-Ben-Gurion.php>
<http://Web.physik.uni-frankfurt.de/~in/physpagein/group.html>

**"With respect to religion, Ben-Gurion and Einstein had much in common.
Like Einstein, Ben-Gurion was an ardent admirer of Spinoza."**

Albert Einstein; de beroemde Joodse wetenschapper, gaf aan Yeshiva University de toestemming om de medische school van yeshiva University naar hem te vernoemen. En zo heet het vandaag: Albert Einsteins Medical School of Yeshiva University.

Graf van Baruch (Benedictus) Spinoza(1632-1677), een bekende Joodse filosoof van het late Middeleeuwen uit Amsterdam.

Spinoza een zoon van bekeerde Marrano's tot Jodendom was een heel controversiële persoonlijkheid voor het Jodendom, maar ook voor andere religies. In zijn concept van pantheïsme is God gelijk aan de natuur. Deze voorstelling is zeker niet aanvaardbaar met het Jodendom en andere religies. Wel kan men aannemen dat de natuur God bezingt en looft. Spinoza's idee dat God is op te vatten zoals de natuur, heeft hem als persona non grata verklaard in de Portugese-Joodse gemeenschap in Amsterdam met zelfs een excommunicatie(boycot). Wel heeft Spinoza twee belangrijke dingen geschreven voor de mensheid en Jodendom: in zijn Tractatus Theologico-Politicus pleideert hij scheiding van kerk en staat, wat nu eigenlijk in alle Westerse georiënteerde democratieën vanzelfsprekend is. Bovendien pledeert Spinoza als het ooit mogelijk zal zijn dat de Joden terugkeren naar hun oorsprongsland en een eigen staat stichten, hebben ze volgens Spinoza het recht dat te doen. Het was vooral dit passage dat David Ben Goerion, de eerste minster-president van de staat Israël, zo beïndrukte dat op zijn bureau altijd een Tanach-boek lag naast Spinoza's boeken, en dit altijd las. De graf bevindt zich op het kerkhof van een Protestants-Calvinistische kerk in Den Haag, omdat Spinoza als een armoedig mens stierf, begroef men hem samen met andere arme mensen in een massagraf. Ben Goerion wilde zijn overschot naar Israël op de beroemde Berg Herzl-kerkhof verplaatsen, maar de Nederlandse overheid was hiermee niet akkoord en zo liggen de beenderen van deze wereldberoemde Joodse filosoof in een vreemde aarde ergens op een kerkhof in Nederland.

(Foto genomen en aan mij gezonden door mijn student Matthijs van der Tang uit Den Haag.)

- Zionisme

Rav J.B. Soloveitchik werd aanvaard als de pre-eminente leider van het politiek bewuste zionistische Modern-Orthodoxe Jodendom. Uit respect hebben velen zijn advies en zegen gevraagd in bepaalde zaken (zo heeft Ben Goerion zijn advies gevraagd in de vraag wie is een Jood?). De functie van Opperrabbijn van Israël werd hem aangeboden, maar hij weigerde rustig en consequent deze aanbieding. Ondanks zijn open en vurige steun voor de moderne staat Israël bezocht hij Israël slechts eenmaal in 1935, voordat de staat werd opgericht. Volgens zijn discipelen was de reden hiervoor dat hij geen hart heeft om uit Israël terug te keren.

- Aangesloten organisaties

In het begin van zijn carrière heeft Rav J.B. Soloveitchik zich samengevoegd met de traditionele bewegingen zoals de Agudat Israël van Amerika en de Agudat Harabanim, de Unie van de Orthodoxe Rabbijnen van Noord-Amerika. Later verwijderde hij zich uit deze organisaties en ging samen met de Mizrachi (religieuze zionisten van Amerika) en werd voorzitter van de centristisch Orthodoxe Rabbijnse Raad van Amerika.

5. Familie en laatste jaar

Zijn kinderen zijn getrouwd met prominente academici en Talmoedische geleerden. Zijn zoon, Rabbi Hayim is een professor Joodse geschiedenis aan de Yeshiva University. Zijn kleinkinderen onderhouden zijn erfgoed en bekleden belangrijke wetenschappelijke posities.

Op latere leeftijd werd hij het slachtoffer van de ernstige ziekte Alzheimer. Ondanks de goede zorgen van de familie overleed hij op Chol Hamoed Pesach in 1993 op de leeftijd van 90. Hij werd bijgezet naast zijn geliefde vrouw Tonya in Boston, Massachusetts.

Links: het graf van de geliefde echtgenote Tonya Lewitt Soloveitchik

Rechts: het graf van Rabbijn J.B. Soloveitchik

Rav J.B. Soloveitchik werd zeer gerespecteerd door zijn studenten. Hij was bekend door iedereen als de Rav van de Moderne-Orthodoxie in de 20ste eeuw. Hij had vaak innovatieve standpunten op het gebied van onderwijs, politieke en sociale kwesties in de Orthodoxe Joodse wereld. Zijn coördinatie van meer dan 2000 Orthodoxe Rabbijnen op de Yeshiva University, gedurende 40 jaar, getuigt van zijn invloed en werkzaamheid, alsook van zijn vastberadenheid.

Samen bewerkt door
Rabbijn Ahron Daum en
Petra Vanhamme

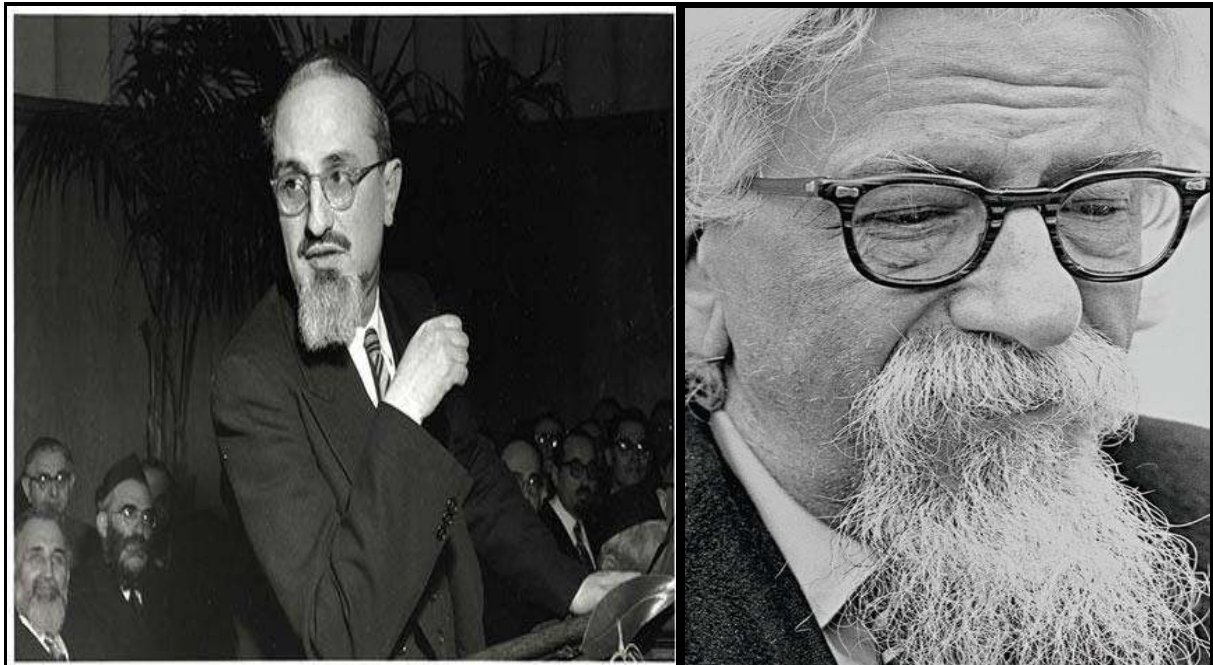
juni 2008

Herzien en gecorrigeerd door
Rabbijn Ahron Daum en
Matthijs Strijker

juni 2013

**De Rabbijnen Joseph B. Soloveitchik
(Modern-Orthodoxie) en Abraham Joshua Heschel
(Masorti/Conservative)
over de Joods-Christelijke betrekkingen.**

Essay van Professor Reuven Kilman
Brandeis University, Boston

Links: Rabbijn Dr. J.B. Soloveitchik(1903-1993)

Rechts: Rabbijn Prof. Abraham Joshua Heschel(1907-1972)

Abstract: Hoe komt het dat de Rabbijnen Joseph B. Soloveitchik (1903-1993) en Abraham Joshua Heschel (1907-1972) de woordvoerders werden voor de Joods-Christelijke dialoog? Is er een fundamenteel verschil in hun analyse van de van het Jodendom en Christendom en hun onderlinge verhoudingen? Hebben recente ontwikkelingen hun verwachtingen bevestigd of niet? Zouden zij iets verschillends zeggen vandaag?

Biografie: Reuven Kimelman is professor in Talmoedische geschiedenis, midrasj en liturgie aan de Brandeis Universiteit, Boston. Hij is de auteur van 'The Mystical Meaning', een boek over 'Lecha Dodi' en 'Kabalat Shabbat'.

In 1959 riep Paus Johannes XXIII (1881-1963) het tweede Vaticaans-Concilie bijeen. Van 1958 tot 1960 werden in het kader van een grote hervorming van de katholieke liturgie vele uitdrukkingen die denigrerend waren tegenover Joden of het Jodendom verwijderd. De paus legde kardinaal Augustin Bea, president van het secretariaat voor de eenheid van de christenen, de taak op een verklaring voor te bereiden over de relatie tussen de katholieke kerk en het Joodse volk die kon voorgelegd worden van de conciliedeelnemers.

Links: Prof. Reuven Kilman, Brandeis University, Boston.
Midden: Paus Johannes XXIII, Vaticaan.
Rechts: Kardinaal Augustin Bea, Vaticaan.

Van Joodse kant werd een committee opgericht bestaande uit Europese Opperrabbijnen en Amerikaanse academici. Hieronder ook Rav Soloveitchik en Rav Heschel.

In 1961 speelde Rabbi Heschel een centrale rol in de ontmoeting van dit committee met kardinaal Bea. Ze begonnen hun gesprek met een discussie over Rabbi Akiva's uitspraak over de uniciteit van het Hooglied (Shir HaShirim). De kardinaal had hier recent een artikel over geschreven. Andere discussiepunten waren de verschillende uitdagingen van religie in de toenmalige communistische landen en de Westerse wereld, de vernieuwde religieuze interesse voor Israël, de Joodse ondergrond in de Sovjet Unie, de betekenis van heiligheid in de tijd, en het Talmoedisch idee dat wanneer men het 'Sjema' zegt, men klaar moet zijn voor het martelaarschap als dit nodig is.

In januari 1962 ontving Rabbijn Heschel een brief van de kardinaal in het Duits met de vraag een memorandum te schrijven waarin hij zijn theologie - die uitdrukking had gekregen in zijn boeken zoals "G-d in Search of Man", "Man is not alone" en "Shabbat". - samen te vatten. Rav Heschel schreef dit meorandum en stuurde kardinaal Bea ook deze boeken op, hetgeen het begin zou worden van een sterke spirituele vriendschap.

In mei 1962 beantwoordde Rabbijn Heschel ook kardinaal Bea's uitnodiging om voorstellen te formuleren voor de verklaring over de relaties tussen de katholieke kerk en het Joodse volk in de vorm van een tweede memorandum. In de inleiding stelde Rabbijn Heschel dat zowel het Jodendom als het Christendom geloven dat G'd mensen kiest door wie Zijn wil bekend wordt gemaakt en dat zijn werk doorheen de geschiedenis gezien wordt. Zowel Jodendom als Christendom leven met de zekerheid dat de mens nood heeft aan verlossing, dat G'd betrokken is in de geschiedenis, dat in de relaties tussen mensen onderling G'd aan het werk is, dat de menswording een gratie van G'd is.

Rabbijn Heschel formuleerde vier aanbevelingen die de relatie tussen de Kerk en de Joodse gemeenschap vruchtbaar moest verbeteren:

1. Dat het kerkelijke concilie verklaart dat het anti-semitisme een zonde is en dat bepaalde ideeën zoals de collectieve Joodse verantwoordelijkheid voor

- de kruisiging van Jezus worden verworpen.
2. Dat Joden als Joden erkend worden, dat de kerk geen missionering van Joden aanmoedigt ... en dat het kerlijke concilie de integriteit en de continue waarde van Joden en Jodendom erkent.
 3. Dat praktiserende Christenen correcte informatie hebben over Jodendom en Joden.
 4. Dat er op hoog niveau een lichaam wordt ingesteld bij de heilige Stoel met als taak toe te zien op de Joods-Christelijke relaties, met telkens ook nationaal georganiseerde onderafdelingen.

Rabbijn Heschel had in september 1962 ook een ontmoeting met Rav J.B. Soloveitchik. Die laatste had op zijn beurt kort daarvoor een ontmoeting gehad met Monseigneur Johannes Willebrands (1909-2006) (kardinaal en president van de commissie voor religieuze relaties met de Joden) om de mogelijkheid te bespreken om tot een religieuze dialoog te komen tussen Joden en Christenen.

In maart 1963 bezocht kardinaal Bea New York. Een delegatie van Joodse leiders had daar met hem een persoonlijk gesprek. Rabbijn Heschel sprak over de algemene dreiging van het kwaad en over de noodzaak tot dialoog. Rabbi J.B. Soloveitchik was ook verwacht op deze bijeenkomst. Hij was echter niet in staat te komen wegens de zware ziekte die zijn vrouw trof.

Monseigneur Johannes Willebrands (1909-2006), Coordinator van de Joods-christelijke interreligieuze Dialoog.

De uiteindelijke tekst die het kerkelijke concilie aannam, met de naam 'Nostra Aetate' (in onze tijd), tijdens de tweede zitting in 1964, sloot de specifieke term 'G'ddeloosheid' uit en had ook een paragraaf waarin sprake is van een eschatologische hoop op de unie van Israël en de Kerk. Dit laatste idee - dat op het einde der tijden al die de naam van G'd uitspreken, bijeengebracht zullen

worden in eenheid met G'd - werd door vele Joden gezien als een herbevestiging van de christelijke missioneringsidee.

Rabbin Heschel reageerde hierop dat als hij moest kiezen tussen bekering tot christendom of de 'Nazi'-gaskamers, hij voor de gaskamers zou kiezen.

Op 14 september 1964, de avond van Jom Kippoer, had Rabbin Heschel een audientie bij de Paus om hem te overtuigen het originele tekstvoorstel tegen de Jodenmissie van kardinaal Bea aan te nemen. Over deze "last-minut" poging zei Rabbin Heschel:

'En ik slaagde erin de Paus te overtuigen... Hij verwijderde persoonlijk een paragraaf m.b.t. tot de bekering van Joden. De paus zelf... de grote, wijze van de Kerk in Rome realiseerde zich dat het bestaan van Joden zo vitaal is dat de kerk niet overeind zou blijven als het Joodse volk zou ophouden te bestaan''.

In februari 1964, op een conferentie van het "Rabbinical Council of America", bekritiseerde Rav J.B. Soloveitchik de bovengestelde voorstellen als 'evangelische propaganda' die Joden enkel zagen als potentiële bekeerlingen. Hij stelde dat de discussie tussen Joden en Christenen begrensd zou moeten zijn tot niet religieuze onderwerpen en dat het concilie alleen gevraagd zou mogen worden anti-semitisme te bestijden en niet zozeer te streven naar religieus broederschap.

In de lente van 1964 publiceerde Rav J.B. Soloveitchik een essay met de veelzeggende titel "Confrontation". Zelden heeft essay zulke diepgaande consequenties gehad voor de Joods-Christelijke dialoog. Zo stelde Rav Soloveitchik:

1. Er moet kennis genomen worden van het feit dat het Joodse volk een onafhankelijk geloof heeft, tegen de achtergrond van haar eigen meta-historische achtergrond die niet inpasbaar is in de heilsgeschiedenis van een andere religieuze (lees katholieke) gemeenschap.
2. Het Joodse geloof in het verbond met de ene G'd en de hoop op verlossing kunnen niet ter discussie gesteld worden of het voorwerp van debat uitmaken.
3. Joden moeten afzien van het maken van aanbevelingen aan het adres van de christelijke geloofsleer, omdat zulke aanbevelingen onvermeidelijk leiden tot christelijke aanbevelingen met betrekking tot het Joodse geloof. Verandering moet autonoom tot stand komen van binnenuit en het vermijden van tussenkomst is een 'sine qua non' voor de goede wil en het wederzijds respect.

Rav J.B. Soloveitchik merkte op dat beide gemeenschappen het recht hebben op een onvoorwaardelijk verbond met G'd op hun eigen wijze.

We moeten altijd voor ogen houden dat ons verbond met G'd en onze hoop op verlossing geen onderwerp van discussie kunnen uitmaken.

Het essay zelf is nogal ongewoon. Het kan best beschreven worden langs de 'via negativa', door eerst en voorq1 te stellen wat het niet is:

- Het is niet geschreven in het Ivriet.
- Het komt niet tot een duidelijke Halachische conclusie. ('Psak Halacha')
- Het maakt geen referentie naar de geschiedenis van de Joodse kijk op het

Christendom. Het citeert in dit opzicht dan ook niet de Talmoed, Judah Ha'Lev(1075-1141), Maimonides(1135-1204), Nachmanides(1194-1270)-, Menachem Meiri(1249-1310), Jacob Emden(1697-1776) of Israël Lipschitz(1782-1860), of de Halachische autoriteiten van de laatste eeuwen. Wanneer Maimonides of Nachmanides toch geciteerd worden, heeft het niets te maken met het Christendom. Het essay maakt ook geen melding van Christendom en 'avodah zarah' (afgoderij).

Wat het daarentegen wel poogt is de paradoxen van de Joods-Christelijke relatie – of zoals de Midrasj las, de confrontatie tussen Jacob en de engel van Esau - te verduidelijken.

Gustav Dore, het gevecht tussen Jakob en de engel van Esau, waarna de naam van Jacob, Israel wordt.

'Voortaan zal je naam niet Jaakov zijn, maar Israel, want je hebt met goddelijke wezen en mensen gestreden en je hebt gewonnen.
(Genesis 32:29)

Vertaald door Petra Vanhamme
Bewerkt door Rabbijn Ahron Daum en Petra Vanhamme

Juni 2008

Herzien en gecorrigeerd door
Rabbijn Ahron Daum en
Matthijs Strijker

Juni 2013